

Niniejszy dokument nie stanowi doręczenia w trybie art. 15 z.zs⁹ ust. 2 ustawy COVID-19 (Dz.U.2021, poz. 1842)

Sygn. akt I AGa 54/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 czerwca 2022 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Józef Wąsik
-----------------	-----------------

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 23 czerwca 2022 r.
w Krakowie

sprawy z powództwa D. P.

przeciwko (...) S.A. w W.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 7 grudnia 2020 r. sygn. akt IX GC 511/20

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że nadaje mu treść:

„I. zasądza od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 100.100 zł (sto tysięcy sto złotych) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 27 lipca 2020 r.;

II. oddala powództwo w pozostałym zakresie;

III. zasądza od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 10.472 zł (dziesięć tysięcy czterysta siedemdziesiąt dwa złote) tytułem kosztów procesu”;

2. zasądza od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 9.105 zł (dziewięć tysięcy sto pięć złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSA Józef Wąsik

Sygn. akt I A Ga 54/21

UZASADNIENIE

Powód D. P. w pozwie wniesionym 1 czerwca 2020 r. domagał się zasądzenia od pozwanego (...) Spółka Akcyjna w W. kwoty 101.100,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 31 maja 2017r. do dnia zapłaty z tytułu odszkodowania potwierdzonego polisą nr (...) za ukradziony samochód.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa zarzucając, że do kradzieży doszło w trakcie wynajmowania samochodu przez powoda, czego nie przewidywały ogólne warunki umów.

Wyrokiem z 7 grudnia 2020r Sąd Okręgowy w Krakowie:

I. oddalił powództwo,

II. zasądził od powoda D. P. na rzecz pozwanego (...) S.A. w W. kwotę 5.417,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

31 marca 2016 r. strony zawarły umowę ubezpieczenia nr (...), obejmującą ubezpieczenie OC, AC i NNW pojazdu (...) o numerze rejestracyjnym (...). Samochód był własnością powoda. Okres ubezpieczenia ustalono w umowie od 31 marca 2016 r. do 30 marca 2017 r. Integralną częścią umowy były ogólne warunki ubezpieczeń komunikacyjnych ustalonych uchwałą Zarządu (...) S.A. nr (...) z 24 grudnia 2013 r., ze zmianami ustalonymi uchwałą Zarządu (...) S.A. nr (...) z 17 grudnia 2015 r. (owu).

W § 4.2.2. i 4.2.3 owu postanowiono, że przedmiotem ubezpieczenia nie mogą być pojazdy wynajmowane zarobkowo w ramach działalności gospodarczej w zakresie wynajmu pojazdów oraz pojazdy udostępniane jako zastępcze na zasadach innych niż wynajem pojazdu, chyba, że zostaną ubezpieczone jak pojazdy o tym przeznaczeniu za opłatą podwyższonej składki ubezpieczeniowej (§ 4.3 owu).

W treści polisy powód nie zaznaczył w rubryce „pojazd wynajmowany zarobkowo w ramach działalności gospodarczej w zakresie wynajmu pojazdów”, ani w jakimkolwiek innym miejscu dokumentu polisy, że ubezpieczany pojazd będzie wynajmowany zarobkowo. Powód nie zapłacił także podwyższonej składki ubezpieczeniowej.

Owu były powodowi znane już w momencie zawierania umowy ubezpieczenia nr (...).

Powód prowadzi działalność gospodarczą w zakresie wynajmu pojazdów, maszyn, urządzeń oraz dóbr materialnych gdzie indziej nie sklasyfikowanych (kody PKD: 77.11.Z (wynajem i dzierżawa samochodów osobowych i furgonetek), 77.12.Z (wynajem i dzierżawa pozostałych pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli) i 77.39.Z (wynajem i dzierżawa pozostałych maszyn, urządzeń oraz dóbr materialnych, gdzie indziej niesklasyfikowane), w tym zawodowo trudni się wynajmem lawet.

Pojazd będący przedmiotem umowy ubezpieczenia nr (...) był przeznaczony do wynajmu zarobkowego przez powoda – był wynajmowany jako samochód-autolaweta.

Powód dążąc do wynajęcia w celach zarobkowych samochodu I. (...) w dniu 21 października 2016 r. podpisał umowę wynajmu tego samochodu na okres od 21 października 2016 r. godz. 13.00 do 23 października 2016 r. godz. 13.00 z osobą posługującą sfalszowanym dowodem osobistym i prawem jazdy, wystawionymi na Ł. M.. Samochód został wydany tej osobie, która jednak nie zwróciła go powodowi po upływie czasu wskazanego w treści umowy.

Powód zawiadomił organy ścigania o kradzieży samochodu.

Powód zgłosił szkodę pozwanemu 21 marca 2017 r.. Pozwany decyzją z 31 maja 2017 r. odmówił wypłaty odszkodowania.

Postępowanie przygotowawcze w sprawie przywłaszczenia (art. 284 § 2 k.k.) powierzonego 21 października 2016 r. samochodu I. (...) o numerze rejestracyjnym (...) zostało umorzone postanowieniem z 12 czerwca 2017 r. wobec niewykrycia sprawców przestępstwa.

Sąd ustalił powyższy stan faktyczny w oparciu o treść bezspornych między stronami dokumentów, pism i akt szkodowych, których treść nie budziła żadnych wątpliwości, a które wzajemnie się uzupełniały, obrazowały sekwencję

zdarzeń i tworzyły logiczną całość. W ustalaniu stanu faktycznego pomocne były w przeważającym zakresie również zeznania powoda – za wyjątkiem niżej omówionych niewiarygodnych twierdzeń, które sąd pominął. Otóż sąd ocenił jako niewiarygodne twierdzenia powoda, że przy podpisywaniu polisy nie został poinformowany o istniejącej klauzuli dodatkowej w sprawie ubezpieczenia pojazdów, które mają być przeznaczone na najem (00:16:52) oraz, że owu zostały mu dosłane mailem przez agenta ubezpieczeniowego już po podpisaniu umowy (00:11:02). Z bezspornej treści dokumentu polisy i z pozostałych zeznań powoda wynika bowiem, że powód podpisał umowę nr (...) i tym samym oświadczył, że otrzymał owu przed zawarciem umowy oraz, że nie przeczytał dokładnie treści polisy podpisując umowę. Ten ostatni fakt obciąża jednak wyłącznie powoda i, co oczywiste, nie może stanowić żadnego usprawiedliwienia ewentualnej niewiedzy powoda co do treści dokumentu, który podpisał oraz wynikających z tego ewentualnych negatywnych skutków prawnych.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo podlegało oddaleniu, ponieważ powód nie wykazał aby pozwany, jako ubezpieczyciel, był zobowiązany do wypłaty odszkodowania na podstawie łączącej strony umowy ubezpieczenia.

Zgodnie z treścią art. 805 §1 k.c. przez umowę ubezpieczenia ubezpieczyciel zobowiązuje się spełnić określone świadczenie w razie zajścia przewidzianego w umowie wypadku, a ubezpieczający zobowiązuje się zapłacić składkę. §2 pkt 1 cytowanego przepisu stanowi, że świadczenie zakładu ubezpieczeń polega w szczególności na zapłacie przy ubezpieczeniu majątkowym - określonego odszkodowania za szkodę powstałą wskutek przewidzianego w umowie wypadku.

Strony umówiły się w umowie ubezpieczenia z 31 marca 2016 r., że zgodnie z § 4.2.2, § 4.2.3 oraz § 4.3 owu, przedmiotem ubezpieczenia nie mogą być pojazdy wynajmowane zarobkowo w ramach działalności gospodarczej w zakresie wynajmu pojazdów oraz pojazdy udostępniane jako zastępcze na zasadach innych niż wynajem pojazdu, chyba, że zostaną ubezpieczone jak pojazdy o tym przeznaczeniu za opłatą podwyższonej składki ubezpieczeniowej. Zatem strony umówiły się, że jeżeli samochód I. (...), będący przedmiotem ubezpieczenia, byłby wykorzystywany zarobkowo przez powoda w zakresie wynajmu pojazdów, to w razie zajścia przewidzianego w umowie wypadku pozwany nie byłby zobowiązany do wypłaty odszkodowania – chyba, że powód dopłaciłby podwyższoną składkę ubezpieczeniową.

Jak ustalił sąd, powód zawodowo trudni się wynajmem autolawety w ramach prowadzonej działalności gospodarczej, na co wprost wskazują kody PKD ujawnione w CEIDG powoda. Dlatego w ramach wykonywanej działalności gospodarczej 21 października 2016 r. powód zamierzał wynająć autolawetę będącą przedmiotem ubezpieczenia. W tym celu w tym dniu podpisał umowę wynajmu autolawety. Nie dopłacił jednak pozwanemu podwyższonej składki ubezpieczeniowej. Ponadto strony w żaden inny sposób nie zmieniły łączącej je umowy ubezpieczenia. Należało zatem uznać, że wolą powoda nie było jakiegokolwiek zmienianie zapisów tej umowy, która tym sposobem nie obejmowała ubezpieczenia na wypadek szkód powstałych w samochodzie powoda I. (...) w zakresie, w jakim był on przez powoda przeznaczany do wynajmu zarobkowego w ramach działalności gospodarczej obejmującej wynajem pojazdów. W konsekwencji sąd uznał, że pozwany nie był zobowiązany do wypłaty odszkodowania.

W świetle powyższych konstatacji podnoszone przez powoda okoliczności (opisane szczegółowo w uzasadnieniu w części obejmującej prezentację stanowiska powoda), obrazujące w jaki sposób doszło do powstania szkody, że umowa najmu autolawety zawarta między powodem, a osobą podszywającą się pod Ł. M. jest nieważna, zatem utrata przez powoda pojazdu nie nastąpiła wskutek przywłaszczenia lub kradzieży pojazdu, ale na skutek oszustwa, które nie zostało zdefiniowane w owu jako czyn zabroniony wyłączający odpowiedzialność pozwanego – okazały się prawnie irrelewantne.

Dlatego sąd na podstawie powołanych wyżej przepisów kodeksu cywilnego, treści łączącej strony umowy oraz owu uznał powództwo za bezzasadne i orzekł, jak w pkt I wyroku.

O kosztach postępowania orzeczono w pkt II wyroku na podstawie art. 98 § 1 kpc.

Apelację od tego wyroku wniósł powód, zarzucając naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 805 k.c. polegającą na uznaniu, iż powód nie wykazał, aby pozwany, jako ubezpieczyciel, był zobowiązany do wypłaty odszkodowania na podstawie łączącej strony umowy ubezpieczenia, co spowodowało oddalenie powództwa w całości, podczas gdy prawidłowa wykładnia art. 805 k.c. oraz ogólnych warunków ubezpieczeń komunikacyjnych ustalonych uchwałą Zarządu (...) S.A. nr (...) z dnia 24 grudnia 2013 roku ze zmianami ustalonymi uchwałą Zarządu (...) S.A. nr (...) z dnia 17 grudnia 2015 roku prowadzi do przeciwnych wniosków.

Mając na uwadze powyższe, wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa w całości i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 101 100 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 31.05.2017 roku do dnia zapłaty z tytułu odszkodowania (potwierzonego polisą nr (...)) oraz zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powoda kosztów procesu za obie instancje.

W uzasadnieniu podkreślił, że Sąd błędnie przyjął, że umowa wynajmu samochodu była ważna.

Osoba posługująca się sfałszowanymi dokumentami miała bowiem na celu doprowadzenie do wydania jej pojazdu, bez zamiaru jego zwrotu i tym samym doprowadzenie do niekorzystnego rozporządzenia przez powoda mieniem, tj. samochodem marki I (...) o numerze rejestracyjnym (...). Z powyższych względów umowę najmu samochodu I (...) o numerze rejestracyjnym (...) z dnia 21.10.2016 ze względu na jej sprzeczność z ustawą na podstawie art. 58 §1 k.c. należy uznać za nieważną, a co za tym idzie pozwany jest zobowiązany do zapłaty odszkodowania za kradzież pojazdu.

Powołał się na stanowisko Sądu Apelacyjnego w Warszawie zawarte w wyroku z 20 kwietnia 2016 r., sygn. akt I ACa 922/15 w analogicznym stanie faktycznym pogląd Sądu Najwyższego w wyroku z 27 lipca 2018, sygn. akt: V CNP 35/17, w którym Sąd uznał, że w przypadku ubezpieczenia autocasco oraz przywłaszczenia wypożyczonego pojazdu, odszkodowanie za kradzież pojazdu należy się, tak samo jak w przypadku normalnej kradzieży.

Pozwany wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny po rozpoznaniu apelacji uznał ją za uzasadnioną.

Sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji (art. 378 §1 k.p.c.) na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym (art.382 k.p.c.) z tym zastrzeżeniem, że przed sądem pierwszej instancji powinny być przedstawione wyczerpująco kwestie sporne, zgłoszone fakty i dowody, a prezentacja nowego materiału dowodowego przed sądem drugiej instancji może mieć miejsce tylko w warunkach przewidzianych w art. 381 k.p.c.

Zgodnie z uchwałą składu 7 sędziów (III CZP 49/07, OSNC 2008, nr 6, poz.55), której nadano moc zasady prawnej, sąd drugiej instancji rozpoznający sprawę na skutek apelacji nie jest związany przedstawionymi w niej zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa materialnego, wiążą go natomiast zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego, co oznacza m.in., że nie może brać z urzędu pod uwagę ewentualnych naruszeń prawa procesowego, o ile nie zostały one podniesione przez apelującego (poza nieważnością postępowania i nierozpoznaniem istoty sprawy, co w niniejszej sprawie nie występuje biorąc pod uwagę treść uzasadnienia zaskarżonego wyroku).

W ocenie Sądu Apelacyjnego zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, zwłaszcza zebrane w sprawie karnej dowody (znajdujące się w aktach szkodowych pozwanego ubezpieczyciela), wskazują, iż oświadczenie woli o wynajęciu przedmiotowego samochodu osoby podszywającej się pod Ł. M. zawarte w umowie najmu samochodu było nieważne. Jak wynika z materiału dowodowego, przy zawarciu umowy najmu samochodu przedłożono dokument w postaci dowodu osobistego stwierdzającego tożsamość Ł. M., a następnie podrobiono w celu użycia jako autentyczny dokument w postaci tej umowy poprzez nakreślenie w miejscu przeznaczonym na podpis pożyczającego imienia i nazwiska Ł. M., wprowadzając w ten sposób wynajmującego w błąd co do tożsamości pożyczającego oraz co do zamiaru wywiązania się ze zobowiązania. Osoba posługująca się sfałszowanymi dokumentami miała bowiem na celu

doprowadzenie do wydania jej pojazdu bez zamiaru jego zwrotu i tym samym doprowadzenie do niekorzystnego rozporządzenia przez powoda samochodem marki I. (...) o numerze rejestracyjnym (...). Z powyższych względów umowę najmu samochodu marki I. (...) o numerze rejestracyjnym (...) z dnia 21 października 2016 r. - ze względu na jej sprzeczność z ustawą - na podstawie art. 58 §1 k.c. należy uznać za nieważną.

Stosownie do art. 659 § 1 k.c, przez umowę najmu wynajmujący zobowiązuje się oddać najemcy rzecz do używania przez czas oznaczony lub nieoznaczony, a najemca zobowiązuje się płacić wynajmującemu umówiony czynsz, a po zakończeniu umowy zwrócić najętą rzecz. Tymczasem sprawca o nieustalonej tożsamości posłużył się dokumentami należącymi do innej osoby po to, aby w celu osiągnięcia korzyści majątkowej doprowadzić powoda do niekorzystnego rozporządzenia samochodem za pomocą wprowadzenia go w błąd co do tożsamości rzekomego najemcy oraz co do zamiaru sprawcy wynajęcia samochodu, podczas gdy rzeczywistym zamiarem sprawcy był zabór tego pojazdu na szkodę powoda.

Wbrew stanowisku Sądu Okręgowego, powód poniósł uszczerbek majątkowy objęty ochroną wynikającą z umowy ubezpieczenia AC, doszło bowiem do utraty samochodu w wyniku „zaboru pojazdu zabezpieczonego zgodnie z wymogami OWU, rozumianego jako działanie sprawcy wyczerpujące znamiona czynów karalnych”, mianowicie w wyniku świadomego i zaplanowanego przestępstwa oszustwa (art. 286 k.k.). Postępowanie sprawcy zaboru pojazdu niewątpliwie wypełniło znamiona wskazanych wyżej czynów karalnych. Ponadto należy mieć na uwadze słuszny interes ubezpieczającego, z którego wynika że odszkodowanie po kradzieży pojazdu z umowy ubezpieczenia autocasco w podobnych przypadkach jest należne. Przypomina również, że w przypadku niejednoznaczności w OWU, wykładnię warunków ubezpieczenia przeprowadza się z korzyścią dla tej strony umowy, która zasługuje na większą ochronę (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 27 lipca 2018r, V CNP 35/17)

Należy więc wskazać, że interpretacja zarówno przepisów kodeksu cywilnego, jak również OWU AC mających zastosowanie w niniejszej sprawie powinna prowadzić do prawidłowej wykładni zapisu § 4.2.2., § 4.2.3. oraz § 4.3. OWU, zgodnie z którym zapis w postaci: „przedmiotem ubezpieczenia nie mogą być pojazdy wynajmowane zarobkowo w ramach działalności gospodarczej w zakresie wynajmu pojazdów (...)” należy rozumieć w ten sposób, że każdy przypadek pojazdu wynajmowanego zarobkowo w ramach działalności gospodarczej należy za każdym razem rozstrzygać w nawiązaniu do konkretnego najmu pojazdu, a nie nadawać szerokiej interpretacji polegającej na uznaniu, że skoro dany pojazd był wcześniej wynajmowany zarobkowo, to również w dacie tego konkretnego zdarzenia polegającego na kradzieży pojazdu, pojazd ten należy uznać jako wynajmowany zarobkowo w ramach prowadzonej działalności gospodarczej, skoro w tej konkretnej sytuacji z uwagi na nieważność umowy najmu nie doszło w ogóle do wynajmu w ramach prowadzonej działalności gospodarczej. Interpretacja art. 805 k.c. oraz OWU AC mających zastosowanie w niniejszej sprawie nie może prowadzić do tak szerokiego rozumienia zapisów § 4.2.2., § 4.2.3. oraz § 4.3. OWU. Wykładnia zapisów OWU, zgodnie z ugruntowanym stanowiskiem Sądu Najwyższego winna nastąpić z korzyścią dla ubezpieczonego, który nie miał wpływu na treść OWU.

Mając powyższe na uwadze, zaskarżony wyrok zmieniono przez uwzględnienie powództwa na podstawie art. 386 § 1 kpc.

O kosztach postępowania za obie instancje orzeczono na podstawie art. 98 § 1 kpc zgodnie z zasadą wyniku sporu.

SSA Józef Wąsik